

УДК 72.01:728.5(477)

О. М. Козакова
*архітектор, магістр***ГОТЕЛЬНІ БУДІВЛІ ІСТОРИЧНОГО КИЄВА (НА ПРИКЛАДІ
ПОШТОВОГО БУДИНКУ НА ПОШТОВІЙ ПЛОЩІ)**

Анотація: в статті розглянуто специфічний різновид будівель з готельною функцією поштової станції.

Ключові слова: готельна будівля, поштова станція.

Стан дослідження проблеми. Передумови виникнення та процес поширення будівель з готельними функціями досліджували Алянський Ю. Л., Богданов И. А., Бродель Ф., Джанполадян Р. М., Мальська М. П., Рибчинський О. В., Прыжов И. Г., Baranowski B., Benker G., Bładek Z., Burszta J., Chrzanowski T., Gloger Z., Szczepaniak M., Tulibacki T. Особливості варіативного ряду типів будівель з готельною функцією та специфіку їх локалізації вивчали Барер С., Ремешило - Рибчинська О. І., Рибчинський О. В., Халпахчян О. Х., Швед В., Шиян Р., Шувалов В. М., Benker G., Tulibacki T., Wiczorkiewicz W.

Виклад основного матеріалу. Будівля з готельною функцією або готельна будівля це окрема будівля або її частина, придатна для тимчасового проживання постояльців. Період, коли готелі набули масового поширення вважають початок ХІХ ст., коли вони розповсюдились на території Західної України, зокрема та її західних. Вектор даного дослідження спрямовано у зворотному напрямку, адже інтерес становить виявлення усіх ланок архітектурної еволюції, вінцем якої є готель, як різновид міської архітектури зі сталим набором функцій. Таким чином, було виявлено, що означену ланку на різних етапах та проміжках часу формували відмінні за своєю архітектурою, функціональним навантаженням будівлі, а саме: гостьові приміщення при монастирі чи церкві (ІХ - ХХ ст.); гостьові приміщення в ратуші (ХІІІ – ХVІІ ст.); корчма (ХІV - ХІХ ст.); господи (ХV - ХVІІІ ст.); гостьові приміщення при палаці (ХVІ - ХVІІІ ст.); караван-сарай (ХVІ - ХІХ ст.); заїзд (ХVІІ - ХХ ст.); дворик (особняк) (ХVІІ - ХVІІІ ст.); готель (ХVІІІ - ХХ ст.).

Відповідно до історичних подій та процесів, які відбувались на території сучасної України, Західна її частина протягом тривалого часу перебувала в складі та під безпосереднім впливом таких країн як Польща, Литва, Австрія, Угорщина, в той час як Лівобережна Україна наслідувала традиції Російської імперії. В рамках подібного наслідування та запозичення, відбувалось і запозичення архітектурних традицій, стильових напрямів та особливостей.

Готельні будівлі не стали виключенням. До переліку будівель XVIII-XIX ст., що виконували готельні функції, окрім безпосередньо готелів відносяться також і поштові станції. Подібний тип будівель виник на території центральної України внаслідок прямого запозичення з території російської імперії. Поштова станція (новолат. *posta*, скор.. від *statio posita* - станція, де можна змінити коней) - заклад, створений для пересилки кореспонденції, посилок, грошових засобів. Окрім цього поштові станції слугували для перевезення пасажирів на конях (у випадку відсутності залізної дороги)[1].

В часи правління Августа виникла римська державна пошта (*cursus publicus*). В крупних центрах Римської імперії створювали поштові станції (*maosiones*, пізніше - *stationes*), котрі слугували для відпочинку та ночівлі мандрівників. Зазвичай, подібні поштові станції будували на відстані денної дороги. Між кожними двома *mansiones* існувало 6-8 *mutationes* для заміни коней. Пасажирів перевозили в спеціальних легких фірах - *rheda*. При станціях, розташованих на жвавих дорогах налічувалось одночасно бл. 20-40 споряджених коней [1].

В середньовічній Європі питаннями пересилки новин та перевезеннями пасажирів займались окремі представники світської влади (Рис.1). Згодом, всю територію європейського континенту заповнила мережа королівських гінців, яку 1464 р. своїм указом створив Людовік XI. Таким чином, по території усіх його володінь було створено мережу станцій для заміни коней. Користуватись послугами такої поштової служби могли виключно королівські особи. Вважається, що представники роду Таксіс із Бергамо, взявши на себе питання сполучення між Габсбурськими володіннями, поступово перейняли до своїх рук усю мережу поштових станцій Європи. Специфікою поштової служби, запровадженої Таксісами є те, що окрім королівської служби, користуватись послугами пошти могли і приватні громадяни [1].

На розвиток поштових зв'язків на Русі вплинуло володарювання татар, які ще в Азії облаштовували для гінців та послів спеціальні стани, куди місцеві жителі зобов'язані були доставляти коней та провізію. Слова «ям» та «ямщик» татарські, перше походить від «дзям» - дорога, друге - від «ям-чі», провідник. Ями поширились особливо в XVI ст. Ями будували на відстані 40-50 верст (43-53 км) [3]

В XVII ст. міста Архангельськ, Новгород, Псков, Нижній Новгород, українські міста були сполучені ямами з Москвою. Згодом Іван фан Сведен запропонував розширити мережу поштових станцій та трансформувати її в міжнародну поштову службу. Так, було налагоджено зв'язки з Москви через Смоленськ та Вільно з Польщею. Одночасно із закладенням міста Санкт-Петербург було прокладено поштовий тракт з Новгорода. Тоді ж було створено

поштову лінію від Москви до Білої Церкви. Ця поштова лінія була першою, влаштованою поза територією дії ямського приказу.

Рис.1. Поштова станція в Піренеях 1840 р. [5]

Поштову станцію в м.Біла Церква споруджено 1825-1831 рр. Так, поступово Біла Церква набуває статусу вузлового центру поштового сполучення, починаючи з 1805 року на поштовій дорозі Москва-Біла Церква-Одеса починається будівництво поштових станцій. Ансамбль споруд поштової станції Білої Церкви, вирізняється своєю не типовістю плану. Адже усі інші поштові станції будували за типовими проектами. До складу комплексу споруд поштової станції входять станційний будинок, готель, ямська, стайні, кузня, сарай та ін. Архітектура комплексу поштової станції вирішена в стилі класицизм. Готель являє собою одноповерхову споруду з вальмовим дахом. Розпланувальна схема готелю коридорна [2, с.127-128].

До сьогодні в м.Київ зберігся одноповерховий будинок, що входив до складу поштової станції свого часу (Рис.3). Знаходиться він на сучасній Поштовій площі. Проект будинку створено у 1852 році, будівництво тривало аж до 1865 року. Збудував поштовий будинок інженер М.Бензема. Поруч із самим станційним будинком стояли флігелі другої половини ХІХ ст., а з тильного фасаду згідно з проектом В.Безсмертного було споруджено двоповерховий корпус для служб, сараїв та гаражів. Описувана поштова станція забезпечувала зв'язок із житомирською станцією.

Під час будівництва станції метро «Поштова площа» було розібрано всі за винятком станційного будинку будівлі поштової станції. Було здійснено реставраційні заходи відповідно до проекту реставрації будинку станції (архітектори Р.Викова та ін.).

Сьогодні колишній поштовий будинок використовується як виставкове приміщення [4].

Рис.2. Стара поштова станція на Старовільській вулиці в м.Житомир

Рис.3. Поштовий будинок в м.Київ.

Підсумовуючи, варто відмітити, що відновлення автентичних готельних будівель, характерних для кожного з регіонів України, актуальне не лише з огляду заповнення «білих плям» в історії архітектури нашої держави, але й задля підвищення атрактивності краю, залучення грошових коштів та популяризації традицій.

Література

1. Брокгауз Ф. А. Энциклопедический Словарь Ф.А.Брокгауза и И.А.Ефрона [Електронний ресурс] / Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон // С.-Петербург. – 1890. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.vehi.net/brokgauz/>.
2. Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР – Київ: Будівельник, 1983. – Т.1. – 378 с.
3. Писаревський І. М. Матеріально-технічна база готелів: підручник / І. М. Писаревський, А. А. Рябев. – Харків, 2010. – 286 с. – (ХНАМГ).
4. Поштовий будинок [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%88%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%B1%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%BA.
5. Benker G. Der Gasthof : von der Karawanserei zum Motel, vom Gastfreund zum Hotelgast / Gertrud Benker. – München : Verlag Georg D.W.Callwey, cop. 1974. – 284 s.

Аннотация

В статье рассмотрено специфический вид зданий с гостиничной функцией - почтовые станции.

Ключевые слова: гостиничное здание, почтовая станция.

Annotation

The article is dedicated to the study of specific hotel buildings called -post stations.

Key words: hotel building, post station.

УДК 351.853

І. В. Коротун,

к а., доцент кафедри архітектури

Чернівецького

національного університета імені Юрія Федьковича,

АРХІТЕКТУРНІ ОБ'ЄКТИ ВСЕСВІТНЬОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ, ЗАДАЧІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ І УПРАВЛІННЯ

Анотація: у статті висвітлюються проблеми організації збереження і управління об'єктами Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні.

Ключові слова: збереження, управління, Всесвітня культурна спадщина.